ԴԶ. Զորրորդ ձայն—Նէ վա կամ Խսվանան
ԴԿ. Վերջ ձայն – Իւշտաք.

Ութն ձայն և երկու ստեղի եղանակներն և ունեցել են Նոյնպիսի անուանակոչութիւն, որպէս գտնում ենք Ցայսմաւուրքի մէջ, որ Ս. Սահակին է վերագրում տասն ձայնի կարգաւորութիւնը։ «Ըստ թուոյ տասն արարածոց ի չորից ձայնից տասն բարդեցաւ. և չորս ձայնք ի չորս տարերցս ունին զգայունքն. որպէս ա. ձայնն ի հողոյն, և բ-ն ի ջրոյն, գ-ն ի յօդոյն, դ-ն ի հրոյն. և ի ձայնիցն՝ բաժանեաց չորս կողմ։ վասն և վերջ երկու ստեղին։ Որք ունին և այլ յատկութիւն. զի ա ձայնն ի հիւսնականէն է. բ-ն ի դարբնէն. գ-ն ի գեռոց. դ յաղօրեաց. է յերկաթոյ. զ ի ծուռու ծփանաց. է յանասնոց. ը ի գազանաց. Ը և Թ ի հաւուց։ (Շնորհալի և Պարագայ իր. Հ. Ղ. Ալիշանի. տիպ Վենետիկ էջ 88)։

Յետոյ աւելացնում է Հ. Ղ. Ալիշանը, թէ Ստեփաննոս անունով մի երաժիշտ քսան և վեց եղանակ է յօրինել բնական իրերի և կենդանիների ձայնից առնելով։

Պատահմամբ մեր ձեռքն անցաւ մի ձեռագիր, որի մէջ տարել էր մի անյայտ գրչի գործիր մի գլուխ բան «Ցատագս ձայնից թէ ուստի գտաւ» վերտառութեամբ, բոլորովին անկախ գրքի բուն նիւթից։

Այս կտորը բաւական շահաւէտ տեղեկութիւններ է հաղորդում որոնցից մէկն է և ոմն Ստեփաննոս Փիլիսոփայ՝ երաժշտի մասին։ Մեր կարծիքով, Հ. Ղ. Ալիշանի յիշած Ստեփաննոս երաժիշտը նոյն ինքն այս անձն է. բայց ոչ թէ յօրինել է յիշեալ քսան և վեց եղանակը, այլ թարգմանել է Երանելի Բարսղի գրութիւնից. և որ եղանակների թիւն է քսան և չորս։ Այդ կտորը նոյնութեամբ արտագրում ենք։

(Կը շարունակուի).

ՍՈՂՈՄՈՆ Ա. Ս. ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

ՔԱՂՈՒԱԾՔ Ի ԿՈՆԴԱԿԱՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԱԶԳԻՍ.

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 449 յանուն թեմական տեսչի Արցախու բար. Պետրոս քահանայի Տէր Յովհաննիսեան, որով արտօնէ վերածել զմիգասեան Օրիորդական դպրոցն Հատրութ գեղջ յերկդասեան ուսումնարան ըստ խնդրանաց ժողովրդեան տեղւոյն։ 6 Ապրիլի

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 475, որով օրհնէ զայրի Տիկին Կէկէն Թանդոյեան որ ի Տփխիս, սակս նուիրելոյն նորա կալուածս արդիւնաբերս 2000 բուբլեաց ի տարեջ, ի մշտնջենաւոր սեպհականութիւն Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյն Կուկիոյ, ի պէտս ուսումնարանին կառուցելոյ ի հանդուցեալ առնէ Տիկնոջն Թանդոյեան։ 13 Ապրիլ.

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 508 առ Սինօդն, որով պատուիրէ կարդադրել յաղագս տալոյ Աւետիս Տէր Գաբրիէլեանի կարողապիր իբրև կառավարչի կալուածոց Մայր Աթոռոյ, ի կատարումն դատական վճռոց դրամական պահանջանաց Ս. Աթոռոյս և այլև այլ յանձնարարութեանց։ 13 Ապրիլի.

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 542 առ ժողովրդականս Սանահնի և շրջակայ գիւղօրէից, որով ծանուցանէ զկարգումն բար. Վարդան վարդապետի ի վանահայրութիւն Սանահնի վանուց ի տեղի բար. Գեղամ վարդապետի, և պատուիրէ ժողովրդեանն սատարել վանահօրն ի բարոյականին և ի նիւթականին, սակս կառուցման ուսումնարանի իրիք ի վանս Սանահնի ի կրթութիւն և ի դաստիարակութիւն մանկանց կողմանցն այնոցիկ։ 22 Ապրիլի.

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի ազգիս համարաւ 564, որով հաստատէ ի պաշտաման Հոգաբարձութեան թեմական դպրանոցին Երևանայ զԱռաքելն Ափրիկեան, զՅարութիւնն Սարուխանբէգեան, զբժիշկ Յովհաննէսն Յովհաննիսեան, զԶաքարիայն Գէորգեան, զԳրիգորն Ամիրեան, զՅովհաննէսն Մելիք Աղամալեան, որպէս և զանձնափոխանորդսն սոցա՝ զԳրիգորն Տէր Խաչատրեան, զԳէորգն Անտոնեան, զԼևոնն Եղիազարեան և զՅովհաննէսն Մելիքեան։ 28 Ապրիլի։

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 607 առ Մինօղն, որով պատուիրէ ազատ համարել ի մեղադրանաց զԳարեգին վարդապետն Սաթունեան և զՄարտիրոս աւագ քահանայն Տէր Պօղոսեան, և զգործսն վասն սոցա որ ի Մինօղի դադարեցուցանելով աւարտել իսպառ, քանզի ըստ վերահասութեան բարձր. Քննչին ոչ գոյ անհաւատարմութիւն ի գործս նոցա։ 3 Մայիսի։

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 610, որով պատուիրէ Մինօղին թողուլ վանուցն Տաթևու զմեացեալ աթոռահաս եկամուտն ամին անցելոյ և զնոյնպիսի եկամուտ ներկայ ամի, յաւարտել զթերի մնացեալ մասն զանգակատան և ի նախապատրաստութիւն պիտոյից նորոգութեան սենեկաց և բանալոյ ընծայարան՝ ի կրթութիւն մանկանց շրջակայից։ 4 Մայիսի։

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 641, առ Աբրահամ Վարդապետ Ռիշտունի՝ միաբան վանուցն Խորվիրապու, որով կարգէ զնա վանահայր Նախավկայի վանուց որ ի Դարաշամբ։ 9 Մայիսի։

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 645 առ առաջնորդն Պարսկաստանի և Հընդկաստանի Եսայի եպիսկոպոս, որով յորդորէ լինիլ քաջալրթուն դէտ հօտին իւրոյ, հաստատուն պահել զնոսա յազգութեան և յուղղափառ դաւանութեան Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, առաջնորդել հոգւով ճշմարտութեան և բարութեան, և ոչ բնաւին տեղի տալ վրդովմանց ժողովրդեանն և բողոքանաց։ 9 Մայ.

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 727 առ Յակոբ քահանայ Ամատունի որ յԱլէքսանդրապոլ, որով շնորհէ նմա զիրաւունս կրելոյ ոսկեզօծ խաչ, ըստ խնդրանաց և միջնորդութեան Մինօղի Ս. Էջմիածնի։ 20 Մայիս.

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 781 առ վարչութիւն Հայուհեաց խնամատար ընկերութեան Նոր Նախիջևանի, որով օրհնէ զանդամուհիս և յայտնէ զգոհունակութիւն սրտի սակս յոգնաջան աշխատութեանց նոցա և առաքման 341 ռուբլեաց, ի գործածութիւն և ի պէտս ուսման աղքատիկ աշակերտուհեաց։ 27 Մայիսի։

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 797 առ Տիգրան Մ. Ափրիկեան և եղբարս, որով յայտնէ նոցա զիւրն գոհունակութիւն սակս նուիրելոյ դպրոցի Կարբի գեղջ վեց հարիւր ռուբլի ամ ըստ ամէ, ի յաւերժացուցանել ի յիշատակ հօրն իւրեանց Մկրտչի՝ ի ծընընդավայրի անդ մանկութեան ի Կարբի։

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 798 առ Փոխ. թեմական Երևանայ բարձրապատիւ Կիւրեղ վարդապետ, որով յայտնէ՝ թէ ըստ միջնորդութեանն նորա, շնորհէ իրաւունս բանալոյ զդպրոց ի Կարբի, հիմնեալ բարերարութեամբ Մեծ. Ափրիկեան եղբարց և պատուիրէ առնել ընտրութիւն հոգաբարձուաց։ 28 Մայիսի։

* *
*

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 799 առ Գրիգոր քահանայ Սաղաթելեան Արտաշատու, որով շնորհէ նմա զիրաւունս կրելոյ ոսկեզօծ խաչ։ 30 Մայիսի։

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 859 առ առաջնորդ Վրաստանի և Իմերէթի Գէորգ եպիսկոպոս Սուրէնեան, որով պատուիրէ ձեռնարկել անյապաղ յընտրութիւն նորոց եկեղեցական պատգամաւորաց, ի կատարել զընտրութիւն նորոց հոգաբարձուաց Ներսիսեան դպրանոցի, և անվաւեր համարի զհոգաբարձական ընտրութիւնն 1893 ամի։

* * *

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի ազգիս համարաւ 869 առ Սինոդն, որով յայտնէ՝ թէ կամի ի հիմանց կառուցանել երկուս հացարանս (փուռ) ընդարձակ խոհանոց և մառան հանդերձ յարակից շինուածովք, և պատուիրէ տալ վանական կառավարութեան ժապաւինեալ տոմար և ըստ պահանջմանց նորին դրամս ի գանձարանէ վասն պատրաստութեան քարանց, և այլ կարևոր պիտոյից և նիւթոց շինուածոց և վճարելոյ զվարձս աշխատողաց։ 8 Յունիսի։

* * *

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 881 առ Գրիգոր եպիսկոպոս Աղափիրեան, որով կարգէ զնա ի պաշտօն վանահայրութեան վանուց Թովմայի առաքելոյն որ յԱգուլիս, արձակելով զնա ի կառավարչութենէ թեմին Բեսարաբիոյ և Նոր Նախիջևանի։ 9 Յունիսի։

* * *

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 899 առ Սինոդն, որով պատուիրէ այժմէն իսկ տնօրինել և յանձնել վանական կառավարութեան ի կնել պայման ընդ ականահատ վարպետս, տալ մաքրել սոցա զջրանցն և փորել զնոր ջրհոր, մինչև ի հօսիլ մշտապէս հաստատուն և առատ ջրոյ ի լցուցանել զպէտս միաբանից և բնակչաց գեղջն։ 10 Յունիսի։

* * *

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 905 առ Բարթուղիմէոս քահանայ Բէկզիւլեան Սեւաստապօլի, որով շնորհէ նմա իրաւունս կրելոյ ոսկեզօծ խաչ, ըստ խնդրանաց ժողովրդեանն։ 11 Յունիսի։

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 962 առ Գրիգոր քահանայ Երիցեան Կ. Պոլսեցի, որով շնորհէ նմա խաչ ոսկեզօծ ի նշան գոհունակութեան։ 21 Յունիսի

* * *

Կոնդակ Վեհափառ Հայրապետի համարաւ 992 առ Գէորգ եպիսկոպոս Սուրէնեան՝ առաջնորդ Վրաստանի և Իմերէթի, որով ծանուցանէ զկարգումն Գարեգին վարդապետի Սաթունեան ի փոխանորդութիւն վիճակին Գանձակայ, ի տեղի Պօղոս վարդապետի Տէր Մարգարեան՝ որ մնայ վանահայր Հաղարծնի վանուց։ 25 Յունիսի։

ՔԱՂՈՒԱԾՔ ՅՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՍԻՆՈԴԻ

6 Յունիսի. Սինոդը օրագրով մերժեց Բեսարաբիայի կոնսիստորիայի միջնորդութիւնը Ակքերմանցի Մկրտիչ Տէր Մկրտչեանին վերստին ընդունել ի սպասաւորութիւն եկեղեցւոյ, որովհետև տեղւոյն ժողովրդեան բողոքանաց համեմատ արդէն իսպառ արձակուած էր նոյն պաշտօնից իւր անյարմար լինելուն համար։

—

15 Յունիսի. Սինոդը Աստրախանի կոնսիստորիայի յայտարարութեան համեմատ վճռեց Արմաւիրցի Կարապետ Ալվաղեանցին ենթարկել վեցամսեայ ապաշխարութեան Խրիմի Ս. Խաչ վանքում ինքնասպանութեան փորձ անելու համար։

—

22 Յունիսի. Ալէքսանդրապօլի Հոգևոր կառավարութիւնը խնդրել էր թոյլ տալ շինել տասն և վեց կրպակ Մայր Աթոռի նոր կառուցած շտեմարանի մօտ. Սինոդը պահանջելով շինութեան նախագիծը և նախահաշիւը և օգտակար համարելով Մայր Աթոռին, հրամայեց. ուղարկելով մի ժապաւինեալ տումար թոյլ տալ կառավարութեանը ձեռնարկել կրպակների շինութեանը, ծախսելով 1847 ր. 48 կ. դրամ, և շինութիւնը աւարտելուց